

Отже, здійснений огляд наявних у теорії та практиці підходів до оцінки фінансового стану підприємства свідчить про потребу подальшого розгляду та розроблення цього питання як з теоретичної, так із практичної точок зору. На основі досліджень сформульоване власне бачення сутності оцінки фінансового стану підприємства. Визначено, що в сучасних умовах функціонування підприємств потрібною є всебічна оцінка фінансового стану, яка визначає доцільність врахування, поряд з такими напрямками оцінки, як платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, прибутковість підприємства, такого напрямку, як рівень фінансового ризику.

Література

1. **Обушак Т.А.** Сутність фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 92-100.
2. **Про затвердження** Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 р. № 22.
3. **Хотомлянський О.Л., Знахуренко П.А.** Комплексна оцінка фінансового стану підприємства // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 111-115.
4. **Обушак Т.А.** Основні методичні напрямки оцінки фінансового стану торговельних підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 12. – С. 99-106.
5. **Егоров П.В., Андреева А.А.** Диагностика управления финансовой деятельностью предприятия : монография. – Донецк : Юго-Восток ЛТД, 2005. – С. 202-204.
6. **Сметанюк О.А.** До питання багатофакторної системи діагностики фінансового стану підприємства // Вісник Вінницького політехнічного ін-ту. – 2007. – № 3. – С. 34-41.

УДК 336.143

Аспір. С.Г. Шевченко¹ – НЛТУ України, м. Львів

АНТИІНФЛЯЦІЙНІ ЧИННИКИ ЗРОСТАННЯ РІВНЯ МОНЕТИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Розглянуто антиінфляційні чинники зростання рівня монетизації економіки України в умовах кризи. Висвітлено роль НБУ та зарубіжний досвід регулювання інфляційних процесів за допомогою грошового наповнення економіки країни.

Ключові слова: фінансова система, попит на гроші, інфляція, монетарна політика.

Post-graduate S.G. Shevchenko – NUFWT of Ukraine, Lviv

Antiinflationary factors of growth of level of money filling in Ukraine economy

In the articles the antiinflationary factors of growth of level of money filling of economy of Ukraine are given and considered in the conditions of crisis. Followed the role of NBU and foreign experience of adjusting of inflationary processes by the money filling of economy of country.

Keywords: financial system, demand on a money, inflation, monetary policy.

За даними Світового банку, існує зв'язок між наповнюваністю економіки грошми, розвиненістю фінансової та грошово-кредитної систем, з одного боку, і темпами економічного зростання – з іншого.

¹ Наук. керівник: доц. Я.В. Кульчицький, канд. екон. наук – НЛТУ України, м. Львів

В економіці України є значний невикористаний потенціал безінфляційного економічного зростання, існування якого, разом із низьким фактичним станом виробництва, є передумовою для активізації монетарного чинника і підвищення рівня монетизації української економіки, і створює потенціал економічного зростання.

З підвищенням рівня монетизації зростають і функціональні можливості усієї національної економічної системи та її складників: виробничого, фінансового, грошового та інших. Розширення каналів проходження грошей та створення механізмів для їх акумуляції та ефективності використання надає їм більшої вагомості в економічних процесах. За умов, коли зміна обсягів і вартості грошей починає виходити на суб'єктів економіки, грошово-кредитні інструменти починають визначати економічні процеси. Більшість методів грошово-кредитного регулювання тривалий час виконували лише роль індикаторів намірів НБУ і практично не впливали на макроекономічну динаміку, хоча загалом обумовлювалися заходами валютно-курсової політики.

Вважається, що для НБУ основною функцією є забезпечення внутрішньої та зовнішньої стабільності грошей. Проте намагання НБУ забезпечити стабільність грошей, використовуючи лише стандартні методи та інструменти грошово-кредитного регулювання, показали свою низьку ефективність. Зростання грошової маси в умовах прискореної монетизації економіки актуалізує цілу низку проблем, пов'язаних з недобудованістю більшості інститутів монетарної сфери та національної економіки.

Безінфляційне зростання попиту на гроші є однією з найактуальніших проблем розвитку монетарної сфери. Згідно з монетаристською концепцією гроші спроможні впливати на макроекономічну динаміку лише до досягнення природного рівня виробництва та безробіття для певної економічної системи. Подальше зростання грошової маси призводить до інфляційних процесів.

В Україні роль монетизації та попиту на гроші в органах монетарного та державного управління розглядається у вузькому значенні без врахування у переході до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку. Крім цього, рівень монетизації значною мірою впливає на сукупний попит та ємкість внутрішнього ринку. Грошова маса стимулює платоспроможний попит і орієнтує виробників на нарощування обсягів виробництва товарів та послуг. Важливим є контроль за тим, щоб темпи зростання грошової маси не перевищували рівень споживчих цін. Така можливість може бути реалізована в умовах забезпечення виробників дешевими кредитними ресурсами, які мають сприяти нарощуванню обсягів виробництва товарів та послуг. Але експортна орієнтація української економіки та застаріла виробнича база не забезпечують можливостей для формування потенціалу нової моделі економічного зростання.

Досвід високорозвинених країн свідчить, що без стрімкого зростання грошової маси проблематичним є перехід до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку. В умовах обмежених грошових та фінансових ресурсів є марними намагання створити передумови для економічного зростання. Це означає, що за умов, коли причину інфляції шукають у високих темпах монетизації, виникає загроза для обмеження можливостей економічного зростання. Крім

цього, низький рівень монетизації гальмує процес капіталізації, показник якого значно нижчий, ніж у сучасних економіках.

Грошова маса є визначальною рушійною силою економічної діяльності в ринкових економіках. Проте, в Україні з об'єктивних та суб'єктивних причин сформувались "тромби", які перешкоджають грошовим потокам реалізувати потенціал інноваційно-інвестиційного розвитку.

Підвищення рівня монетизації української економіки робить її більш чутливою до заходів грошово-кредитного регулювання. В умовах незадоволеного попиту на гроші спроби використовувати стандартні для сучасних економік методи грошово-кредитної політики показали свою низьку ефективність, а суб'єкти економіки майже не реагували на класичні методи монетарної політики (зміна облікової та відсоткової ставок, проведення політики "дорогих" та "дешевих" грошей тощо). Лише після насичення економіки грішми, можливості зміни параметрів монетарної сфери можуть впливати на мотивацію суб'єктів економіки. На рис. 1 показано основні напрями антиінфляційного управління в умовах підвищення рівня монетизації.

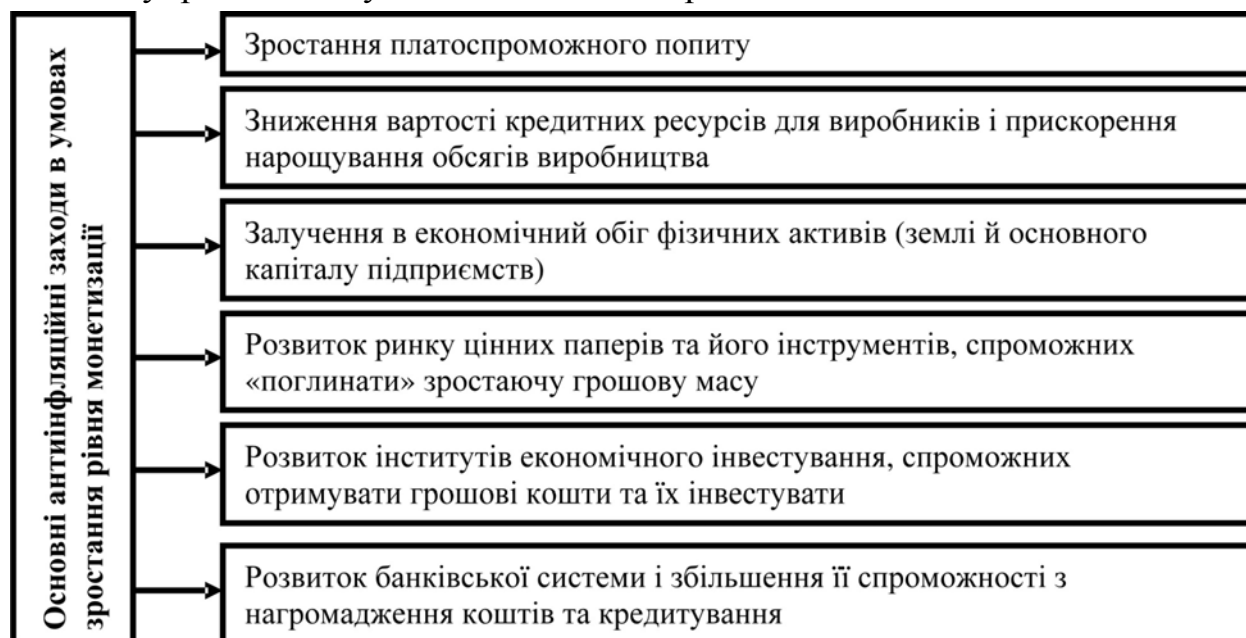

Рис. 1. Основні напрями антиінфляційного управління в умовах підвищення рівня монетизації економіки України

Сумнівним є намагання знайти зв'язок між підвищенням монетизації та інфляцією. А. Гальчинський відстоював доцільність застосування високих відсоткових ставок у банківській сфері, що ніби дають змогу стимулювати інвестиції, а теза про "тиск" зростаючої грошової маси можна брати до уваги лише без врахування її позитивного впливу на макроекономічну динаміку [1, с. 203].

Заперечує тезу про неминучість інфляції в умовах прискореної монетизації і успішний досвід Китаю. В період прискореного зростання економіки в Китаї відношення грошового агрегату М2 до ВВП становило 235 % і не супроводжувалось високою інфляцією. Навіть понад це, у період прискореного економічного зростання в 1996-2000 рр., коли ВВП Китаю зріс до 49 %, а приріст грошової маси сягнув 282 %, ціни знижувались на 2-4 % завдяки

випереджаючому зростанню виробництва товарів та регулюванню доходів [2, с. 37]. Також численні емпіричні дослідження, здійснені в різних країнах, не змогли знайти статистично значимої залежності між рівнем монетизації економіки, інфляцією та приростом грошової маси.

Загальною тенденцією для сучасної економіки є зниження кореляційного зв'язку між пропозицією грошей та інфляцією. Центральні банки більшості країн виявилися неспроможними контролювати інфляцію через використання класичних грошово-кредитних інструментів, пов'язану зі зміною пропозиції грошей.

Запровадження прямого таргетування інфляції стає реакцією центральних банків на те, що зв'язки монетарної сфери з економічними процесами поступово змінюють характер взаємодії. П. Нікіфоров доходить висновку, що особливістю політики таргетування інфляції є гнучкість і толерантність до способів досягнення кінцевої мети, що дає змогу використовувати постулати різних економічних теорій. Така політика потребує суто прагматичного підходу до проблеми інфляції, який дає змогу еластично використовувати рекомендації різних теорій залежно від обставин. У цьому розумінні режим таргетування інфляції можна характеризувати як проблематику, синтезуючу державну монетарну політику [3, с. 271]. Переважна більшість грошової маси в Україні формується не інструментами грошово-кредитного регулювання, а засобами валютно-курсової політики. У країнах з сучасними економіками оптимальною вважається інфляція у межах 1-8 %, у країнах, що розвиваються 7-10 %, для перехідних економік, за оцінками А. Крістоферена та П. Дойла, – 13 % [4, с. 262].

Підвищення рівня монетизації та інфляція є однією з найбільших проблем української економіки. Центральним банком через надлишкову емісію грошей стимулюється контрольована інфляція в межах 10 %, яка вважалась сприятливою економічному зростанню. Дійсно, тривалий період перманентна інфляція супроводжується економічним зростанням, це дає підстави для висновку, що певний прошарок населення зацікавлений в інфляції.

В умовах гіперінфляції та гіперспаду виробництва переважна більшість населення України розглядає іноземну валюту, як об'єкт інвестування, що дає змогу, крім збереження вкладених коштів, забезпечувати їх приріст. Така доларизація економіки сприяє процесу демонетизації економіки. Процеси доларизації української економіки набули таких масштабів, що почали витісняти українські гроші з усіх сфер економічної діяльності. Скорочення сфери застосування українських грошей стимулює постійне зниження попиту на українські гроші, які виявились неспроможними належно виконувати функції, властиві повноцінним грошам.

В умовах значної економічної нестабільності іноземна валюта розглядається як універсальний інструмент економічного виміру. Крім цього, іноземна валюта, яка знаходиться на руках у населення в тіньовому секторі економіки, опиняється поза сферою регулятивного впливу НБУ. У період поглибленої економічної кризи діапазон застосування ефективної грошово-кредитної політики постійно звужується разом з попитом на гроші. В таких умо-

вах іноземна валюта до певної міри виконує роль цінних паперів, проте з деякими відмінностями, а саме:

- а) курс іноземних валют постійно підвищувався, що стає додатковим чинником інфляційних очікувань;
- б) дохід, інвестований в іноземну валюту, переважно потрапляє в тіньову економіку і уникає оподаткування;
- в) кошти, інвестовані в іноземну валюту, стимулюють інфляцію і уникають реального сектора економіки;
- г) на відмінну від цінних паперів, іноземна валюта не задіяна в ринковий механізм економічного зростання і є постійним чинником зниження попиту на реальні грошові залишки.

Отже, для створення механізму формування попиту на реальні грошові залишки, важливо поєднати витіснення іноземної валюти з платіжного обігу з розвитком інструментів ринку цінних паперів.

Макроекономічна політика орієнтується переважно на монетарний складник, а такий підхід обмежує об'єкт регулювання лише грошовим обігом, за схемою "емісія грошей – зростання їх пропозиції на ринку грошового обігу – збільшення попиту на іноземну валюту – зниження обмінного курсу гривні – підвищення цін" [5, с. 8]. Попит на іноземну валюту формується переважно з мотивів перестороги. Стабілізація української гривні повинна утихомирити попит на гроші, і для витіснення іноземної валюти з обігу обов'язковими одночасними заходами будуть:

- а) стабілізування курсу національної валюти;
- б) створення умов для вільного продажу та купівлі фінансових активів, рівень доходності яких би гарантував перевищення величини інфляції;
- в) величину відсотка за депозитами повинен забезпечувати вищий дохід, ніж зростання обмінного курсу іноземної валюти.

Стабілізацію попиту на національну валюту може забезпечити лиш стабільна економіка, яка створює еквівалент кожній грошовій одиниці в товарах та послугах.

Все викладене вище дає підстави для суб'єктивної оцінки стану монетизації економіки України. Враховуючи, що формуванню попиту на гроші і досі НБУ і Уряд України приділяють обмаль уваги, запропоновані антиінфляційні заходи дійсно мають потенційні можливості для покращення рівня монетизації національної економіки.

Література

1. Гальчинський А. Теорія грошей / А. Гальчинський. – К. : Вид-во "Основи", 1998. – 416 с.
2. Глазьев С.Ю. Стратегия экономического развития России / С.Ю. Глазьев // Вопросы экономики. – 2007. – № 3. – С. 37.
3. Нікіфоров П.О. Теорія та методологія регулювання грошового обігу / П.О. Нікіфоров. – Чернівці : Вид-во "Рута", 2002. – 327 с.
4. Макаренко Л. Бюджетно – монетарне регулювання цін у перехідній економіці України/ Л. Макаренко. – К. : Вид-во "Знання", 2001. – 305 с.
5. Єрмашенко М. Визначення загроз національним інтересам і фінансово-кредитній сфері / М. Єрмашенко // Економіка України. – 1994. – № 1. – С. 8-9.